

GEDİZ

Yazı İşleri Direktörü
M. Çağatay Uluçay

Sayı : 83 1/Ağustos/1945
AYLIK
MANİSA HALKEVİ DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi
M. Azmi Önakin

HATUNİYE CAMİİ ve AYNİ ALİ TÜRBESİ

Yazan : Vahit Armağan

Müze Müdürü

Manisa'nın eski camilerinden olan bu güzel eser, hicri 896, milâdi 1490 yılında inşa edilmiştir. Burmalı ve zarif bir şekilde yapılmış olan minaresi, diğer cami minareleri arasında başka bir hususiyet taşımaktadır. Büyük kubbesi iki kemer ve iki lâmba üzerine oturtulmuş, içeriden doğu tarafı zeminden 80 cm. ye kadar kaldırılmıştır.

Bu mabedin bazı taş aksamında, manisada pek bol olan Româ ve Bizans çağlarına ait sütun ve taşlardan istifade edilerek kullanılmıştır.

Alçılı ve süslü pencereleri müstesna, içersinde gözü yoracak fazla tezyinattan âri, sade ve zarif bir tarzı mimarıdır. Bununla beraber Koca Sinan'ın yaptığı mabetlerin sadelik içersindeki azamet ve ihtişamı bu camide yoktur. Bahçesindeki ağaçların yeşil yaprakları arasında kuş yuvalarını hatırlatan güzel şadırvanı ve 6 tane taş sütun üzerine istinat ettirilmiş sayfiyesi göze çarpar. Sayfiye-yi beş kubbe örtmektedir. Sütunların arası cam-

larla kapanmak suretile kışın dahi bundan istifade edilmektedir. Cami içinde hatibin hutbe okumasına mahsus merdivenli mahal (minber) çok sanatkârane yapılmıştır. Minberin solunda kabartma olarak şöyle bir yazı görülür. (Fiavagırı Zilhicce sene tis amie). Mahfili cevîzdendir. Camiün büyük kapısı üstüne sülüs yazı ile kazılmış kitabe, banisi ile yapılış tarihini göstermektedir. Bundan başka camiün Abdülmecit zamanında tamir edilmiş olduğunu da gösteren bir manzum kitabe daha vardır. Mabedi yaptıran İkinci Sultan Bayazıt'ın eşi (Hüsnuşaz) hatundur. Oğlu Şehinşah manisada valilik ettiği zaman yaptırmıştır. Şehinşah Saruhan Valisi iken bir mektep ve bir de İmaret yaptırmıştır. Şehinşah hicri 871 milâdi 1466 senesinde Amasyada doğmuştur.

Babası Bayazıt o zaman Amasya Valisi idi. Şehinşah Saruhan Valiliğinden sonra Karaman Valiliğine tayin edildi. Ölüm tarihi olan H. 917, M. 1511 yıllarına kadar orada bulundu. Evliya Çelebi Şehinşah'ın Bursa Valiliğini de yazmaktadır.

Hatuniye camiinin dış kapısı yanında, baş ve ayak tarafından üstüvane şeklinde iki mermer taşlı bir kabir görülür. Bu kabirde eski Sıdrazamlardan meşhur (Mütercim Mehmet Rüştü Paşa) yatmaktadır.

Kabir taşında 1299 d. öldüğü yazılıdır. Mehmet Rüştü Paşa askerlikten yetişmiş ve Babıse-raskeri mütercimliğinde bulunmuş, askerlik talimatına dair eserleri tercüme ettiğinden dolayı mütercimlik ile şöhret bulmuştur. Sinoplu babası Hacı Hasan Ağa ile İstanbul'a gelip orada tahsil etmiş, milâdi 1825 senesinde Asakiri mansure teşkilâtında asker olarak 9 senede binbaşılığa yükselmiş ve Fransızca'yı hususi surette öğrenerek serasker kapısına mütercim olmuştur. Mehmet Rüştü Paşaya ait olan bu kabrin hemen yanında bir bina vardır. İki küçük kubbesi olan bu bina vakıf-ıyla mektep imiş.

Hükümet binasının tam karşısına tesadüf eden Hatuniye camii bu güne kadar her bakımdan iyi muhafaza edilmiş tarihi bir mabeddır.

Ayni Ali Türbesi

Bu türbe müzeye bağlı tarihi türbeler arasında

İSHAK BEY (*)

bulunmaktadır. Fakat içinde yatan zatın kim olduğunu kuvvetle ispat edecek hiçbir kaydın bulunması hüviyetini karanlıkta bırakıyor. Bu türbe manisada Aynı Ali adı ile anılan bir mahallede- dir. Hatta aynı isimde bu türbenin karşısında bir de cami vardır. Camii yaptırana ait bir kitabe ve vakfiye de mevcut değildir. Manisa tarihinde şöyle bir kayıda tesadüf ettim: (1) :

(Aynı Ali isminin delâleti ile yapılan araştırmalarda bu namda manisalı bir zatın hicri 10 cu asır nihayetinde ve 11 ci asır başlarında yaşadığı tesbit edilmiştir) denilmekte ve şöyle devam edilmektedir: Mühasibini Osmaniyeden mütefekkir ve sahibi meslek bir zat olup, bazı karaine göre manisalı olduğu anlaşılıyor. Asarı:

1 — Kavanini Âli Osman dermezamini defteri divan: Sadrazam Murad Paşa işaretile Sultan Ahmedî evvel namına kavanini maliyemize müteallik 1016 tarihinde yazdığı kıymetli bir eserdir. Bu eser (Şinasi) efendi mehum tarafından (Vâcip Çelebi) nin (Düsturlu amelilislahlil) risalesile beraber tab edilmiştir. Tarihi maliyemizle mütevekkil zevat için mucibi istifadedir.

3 — Miftahırıznamei Muhammedi: 1017 tarihinde Mısır defterdarı iken Vali Mehmet Paşanın iltimasile Şeyh Vefanın ruznamesine 1021 tarihine kadar yazdığı şerhdır ki, bir nüshası Aşir efendi kütüphanesinde dir.

3 — Asakiri Osmaniyenin miktarına ait risale,

4 — Kanunu Osmanî: Telâkki ettiği emre imtisalen üç bap üzere yazdığı bir eserdir ki babı evvel, caraimi katil, Zina, Setem, Şurbu hamir, gasp ve sirkatın şeraiti vukuu ile bunlar mukabilinde lâzım gelen siyaset ve cezalar beyanında olup 7 fasıldır. Babı sani rûsum reayet ve ait beytülmâl ve aidat asakir ve tımarda tasarruflarına dair olup 7 fasıldır. Babı salis müslim ve gayri müslim riayanın ahvalı hususiyelerine müteallik olup, bu da 7 fasıldır.

5 — Kavaninülmâlin: Sekiz bapıdır.

6 — Kanunu müdî mısır: Mısır defterdarı iken Mısır maliyesine dair yazdığı kanunnamedir. Denildikten sonra, Aynı Ali'nin az çok hüviyeti tavazuh etmiş sayılabilir. Fakat bu kadarlık malûmat bu zatı bize tanıtmaya kâfi değildir. Halk arasında Aynı Ali adıyla

Tarih, bu şehirde doğdum..
Babam burdan ellerine alıp beni,
«İSHAK bey» ismini verdi...

Dedi; «Ömrün uzun olsun,
Huzur ve saadet içinde yaşa..
Kahraman bir bey ol baban gibi
Teb'an'a zaferler ihsan et, daimi...»

Bu şehir, minareleri
Ve sakin insanlarıyla rüyama girerdi.
Kahraman askerlerim, silâhlı elleri;
Surlarda şehri ve beni beklerdi...

Şehir bana emanet edildi
Babam öldüğü zaman.
Ölürken; insanları sev,
Zulmetime, dedi...

Ben bu şehrin sahibi.
Doğduğumdanberi hakimi matlak,
«İLYAS bey» in oğlu «İSHAK bey» imi...

AHMET KÜEY

(*) Saruhan oğlu İshak bey

tanınmakta fakat içinde yatanın kim olduğu sa-
rahatle bilinmemektedir. Büyük bir mezarlığın
ortasında 6 köşeli, iyi yontulmuş kesme taşla
örülmüş bir türbedir.

Türbeye üstü kapalı küçük bir sahanlıktan gi-
rilir. Bina sağlamdır, tamire ihtiyacı yoktur. Et-
rafındaki mezarlık bu gün belediye tarafından
park haline getirilmektedir. Park açıldığı zaman
bu türbe, halkın dikkatini çekecek, burada yatanın
kim olduğunu şüphesiz öğrenmek isteyecektir.

Manisadaki sayın tarihçilerimizden bu yatırım
hakiki hüviyetinin meydana çıkarılmasını temenni
ederim.

(1) Manisa tarihi, kitap 1, S. 113.